

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

Štv. 8.

V Mariboru 24. februarja 1870.

Tečaj IV.

Sedajni obilni zakoni.

(Spisal Fr. Jančar.)

Čital sem o nekem pridnem mladenču sledeče: Ko je ta iz nedeljne šole izstopil, v kateri se je krščanskih resnic, božjih in dejanskih čednosti posebno naučil, si je od dobrih kmetov sprosil dovoljenja za narezanje brezovih postranskih vej s pristavkom: ne enega vrha kakošnega drevesa poškoditi, kar je smrt vsakemu lepemu drevesu. Z dovoljenjem si toraj naš mladenec nareže za tri metlje brezovega vejevja, ga iztrebi, lično osnaži in v metlje podela, kakor je to videl in opazoval na najlepše narejeni metlji. Zgotovljene metlje nese v bližnje mesto na prodajo, ktere hitro prodaja, in neka kuharica še ga poprosi, naj ji še eno iz sireka majhno metljico naredi za pometanje ognjišča, kar ji tudi obljudi. Sireka si sprosi kakor brezovih vej od dobrih ljudi, in brezovih metelj še več naredi, ktere spet hitro poproda, in dobiček se mu narašča na forinte. Sedaj že brezovo vejevje posestnikom plačuje, si osla omisli, ki mu metlje v mesto nosi, in zadnjič si celo vozič spravi in metlje v mesto vozi. Ščasoma se mestjanom prikupi in vsak si je le od tega skrbnega mladenča metljo želel — kar mu majhno želarijo pripravi, kamur se vseli in s pošteno devico oženi ter srečno v blagostanu in zadovoljnosti živi.

Nek drugi ptujec pride v Ameriko, začne s črešnjami tržiti in sicer iz začetka v jerbaščku svoje črešnje na neko drevo ob cesti razteče naslonjen prodava, potem v jerbasu, zadnjič v košarah razno sadje skupuje. Ščasoma mu ta barrantija toliko dobička donaja, da si uni kraj zemljišča kupi, drevo podere in za tisti čas najlepšo palačo postavi.

Toliko varčnost in pridnost pomaga.

Omenjeni dve čednosti ali kreposti pa bi tudi vtegnile v lakomnost človeka zapeljati, kar bi bil smrtni greh. Temu se umakniti je neobhodna potreba vedeti 6 kristjanskih resnic, ktere že otroci, novinci od svojih mater podučeni v šolo prinesejo, timveč pa se tirja isto znanje od odraslenih kristjanov, zlasti drugo resnico, ktera nas uči božje pravice: ki vsako dobro delo poplača, vsako hudo pa kaznuje.

Kaj neki hoče ta dolgi uvod k sedajnim obilnim zakonom — ali pa celo k blagostanu in bogastvu? bo morda kateri čast. čitatelj popraševal. Meni se ta resnica temelj vsega podvzetja dozdeva. Zakaj kjer ni pravice ima vrag povsod mlade, kar žalibože dandanašnji z rokami lahko prijemamo — in človek se mora prej ali slej v jamo nesreče zvrtnoti in večkrat še nedolžni ž njim vred.

Vendar podajmo se k predmetu. Že več ko 20 let sem pri vsaki priložnosti očitno opominjal mladino posebno mladenče, ki so v smrdljivo muho nečistosti se zavalili in sicer pristavljaj vojakom: 8 let bi jo v peklju prestal, naj je le potem mir; bočem reči: naj se le potem lahko po svoji volji oženi. A sedaj v dveh letih pa pravim: tri leta bi lahko v peklju prestal, naj je le potem mir, ter vselej dostavljaj: le učite se najpoprej od kod kruh pride; to je: kako se živež pripravljaja v lastno potrebo in v podelitev svoji družini in sploh bližnjim. Zakaj pijanec, postopač, lenuh, prevzetnež, zapravljivec, vkanljivec, zmikavec, tat, lažnik itd. itd. ga sam saj z dobro vestjo užival nikdar ne bo, tim manj pa ga imel drugim deliti: temuž le pošteni, vestni, delavni, skrbni, varčni, trezni, mirni, zmerni, nedolžni itd. itd., bo kruh veselo jedel, ga svojim okrogoličnim otrokom dajal in še drugim postreči

zamogel. To je moj praktični dejanski nauk za prosto ljudstvo po besedah sv. Pavla apostola, ki pravi: Melius est nubere, quam uri; po naše: Naj se v zakon poda, kdor noče zdržljivo, čisto v samskem stanu živeti.

In kaj misliš, ti začarani svet! koliko sem jih v zakonske spone zagnal v tih 20 letih s svojimi ad hominem dokazi. Morebiti ne celih 5 parov! tako se je ves uk mimo ušes razpršil. Sliši pa sedaj narobe svet od koder je posvetna vlada zakonska vrata širje odprla — več parov eno nedeljo iz pridiznice pomečem, kakor ljudje pravijo, to je: okličem, kakor v prejšnjih letih skozi vse leto. Saj v Negovi ni bilo več v enem letu poročenih kakor 10, k večemu 12 parov. A sedaj jih po 14 parov domačih in po 8 in še več parov iz drugih županij oklicev prečitam! — Kamo bomo potem prišli? Človek se nehoté zjadi, ako pomisli, kako je pred nekterimi leti vlada tudi dovolila in polehkočila razmetana in oddaljena zemljišča s bližnjimi jih premeniti in arondirati ali vkup spraviti: pa vendar se ni ne en jedini dogodjaj v tem oziru izpeljal, saj meni ni znan: a zakonov pa je brž na stotine pomnoženih! Ker se je tedaj zakonov v kratkem času že na tako ogromno število povzdignolo, je toraj dosledno, naj bi se tudi bolj uspešno živež pripravljati učilo in gospodarstvo, posebno zemljišča zboljševala, gnoja mnogo mnogo več nakupičevalo ali narejalo, ker se zemlja ne da raztegnoti kakor testo, iz katerega se gibanca naredi, a to ne gre v glavo; bolj pa kože napolnjevati in malopridnosti zlasti tatinstva pomnoževati. (Dalje.)

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Hruške.

25. Jesenska tehantovka (Winter-Dechantsbirne) se sadi po vrtilih, in se izreja v piramido v visok vrh, ali pa pri steni razpeljuje; da visoko drevo zraste, se mora po toplih krajih saditi. Sad v pozni jeseni dozori, in se da hraniti do meseca aprila ali malega travna; je velik, rumenozelen; izvrsten za jed, in dober za gospodarsko rabo.

26. Postervka (Forellenbirne) se sadi po bregih, vrtilih in polju; potrebuje pa nekoliko vlažne rodovitne zemlje; v taki zemlji je tudi drevo zlo rodovito. Sad, ki v pozni jeseni dozori, je jako čislan, srednje velikosti, rudečopikast, prav dober za jed in tudi dober za gospodarstvo.

27. Velika vinka (grosse gelbe Weinbirne) raste po višinah, polju in ob stezah. Drevo je veliko kakor hrast in sila rodovito. Sad dozori meseca septembra; velik, rumeno-rudeč, ki je zlo zlo dober za gospodarstvo, posebno za sušilo.

28. Kik ovka (Kiks Flaschenbirne) se sadi po bregih, polju in ob potih. To drevo je izmed najboljših hrušk sila rodovito in ima sad, ki bišnim potrebam na vse strani jako zaleže; v jeseni dozori, in se da 6 tednov hraniti, je srednje velikosti, rumeno-rujav, in zlo dober za gospodarsko rabo, posebno za sušilo in kuharijo.

29. Tepka šampanjka (Champagner-Mostbirne) raste po brežinah, polju in ob stezah; cepiti se mora na

čvrstnem divjaku. Sad je jesenski, majhen, zelen, pa jako dober za gospodarstvo in izvrsten za bruškovce.

30. Zimska apotekarica (Winter-Apothekerbirne) se sadi po pelju, ob stezah in navadnih krajih. Drevo je zelo velike rodovitnosti, čvrsto raste in se ga nobena bolezen ne loti. Sad je zimski, ki se da hraniti do meseca maja ali velikega travna; je velik, zeleno-rumen in najdojstljiviši za kuhinsko rabo in gospodarstvo.

Kar se tiče zasajenja ob stezah izmed popisanih brušk, so najprilicnejša plemena tista, ki imajo visoka debla, manj mlkavno sadje, in če se z drevesa vzame, ni koj za jesti in vendar popolnoma doraste in dozori, in tako lastniku sad ostane, čeravno je drevje ob potih in stezah, kjer se drugače od brezvestnih ljudi hudo pokrade.

Za mizo so pa tale: Angleška poletna maslenka. Pikasti trn. Podolgovatka. — Za gospodarsko rabo! Velika vinka. Kikovka. Tepka šampanjka.

Gospodarske stvari za domačo rabo.

Kako se pokonča predenica na detelišču. Neki imenit gospodar naznanja, da je proti temu zelo škodljivemu plevelu najgotovješa pomoč kravja seavnica, ker če se z njo predenica polije, počrni in se ne pokonča samo, temoč detelja raste po tem tim čvrsteje.

Drugi gospodar pa pravi, da je najbolje, če se meseca septembra tista mesta na detelišču, na katerih raste predenica, pokrijejo z rženo slamo za pol čevlja visoko in se slama zažge. Predenica zgori s korenjem vred, ki ne sega globoko, metlika pa v osmih dnevih spet žene in se očisti. Paziti pa se mora: 1. Da se slama za dva čevlja dalje potrosi, kakor se kaže predenica; 2. z rokami potlačena slama mora ležati na dva palca visoko tako, da je toplota ravno prav, da se vniči korenje predenično, brez da bi metlikinemu korenju, katero globoko leži, škodovala.

Vlakno od črnega zleza (malva rotundifolia) V Majungnu vrže neki gospodar kesno v jeseni steblice črnega zleza na gnoj. Ko se je gnoj vozil na polje, opazi, da se je na gnoj vrženo steblo črnega zleza premenilo v tepo vlakno belo in močno kakor se ne more boljše želeti, vsakako nekoliko grobo ali vendar prav dobro za vože, grobo platno in za vreče.

Naj sigurnejši način jajca na mehko skuhati. Koliko je potrebno časa, da se jajce na mehko skuha, to ljudje merijo na različne načine. Sploh se pravi: vrži jajce v zakipljeno vodo tako dolgo, dokler si zmoliš očenaš in jajce je najbolje na mehko kuhano. Da vendar ta čas ni zelo siguran, se že lahko vidi iz tega, ker ne tečejo vsi jeziki jednako hitro. Neki gospodarski list pravi zato: Kedar ti voda zavre, vrži jajce v njo in odmakni hitro lonec od ognja, kedar je prestala voda vreti, so jajca najbolj na mehko kuhana.

Pomoček proti kukcu. V pomladi kdar drevesa cvetejo, pridejo neki kukci na cvetje in iznesejo svoja jajca v plodnico (iz ktere se sad izrodi) in škodijo na ta način drevesom, cvetju in sadu. S plodnico, ktera se razvije v sad, se razvije tudi črv in pride v meso sada (jabelko, hruško itd.) Da se ti črvi odpravijo, se mora cvetje večkrat poskropiti z vodo in octom. Vzame se en del octa in 9 delov vode.

Pod lipo.

(Zbrano je mnogo kmetov pri Ljubomiru.)

Semenko. Danes g. učitelj dolgo ne pridejo k seji, ali nam nebi znali Vi g. Iglič kaj do tečas povedati, ker časnike smo že vse prebrali.

Iglič. Zakaj pa ne, hočete morebiti kaj zabavnega čuti, ker o politiki bodemo pa tako kesnej govorili.

Črtič. Da, da! Le nekaj zabavnega, saj je zdaj pust.

Iglič. Poslušajte tedaj neko domačo pravljico: Siv kmet, kteremu so že po životu pokale kosti, je oral v Bobovcu svojo njivo. Bliža se mu naenkrat bogato oblečen popotnik (bil je cesar Jožef II.) n ga vpraša: „Kaj pa oče, nimate nobenega sina, da bi v vaši starosti mesto vas oral?“ Kmet si pot zbrise raz čela in reče: „Pač imam tri sine, pa pare niso noben za moje delo!“ — „Kako pa to?“ vpraša cesar, „kaj pa so?“ — „No, eden je berač, ta mi ne more pomagati, ker sam nima nič“, odgovori starček, „drugi je

ropar, ta mi noče pomagati, tretji pa je celo morivec in spravlja ljudi iz sveta.“ Dregetec zletel je cesarju po rebrib, ko je čul ta odgovor, vendar vpraša dalje: „Nekake, čudne stvari pravite oče, ne razumem Vas!“ Kmet reče dalje: „Prvi je kapucin, mora sam beračiti, drugi je odvetnik, ali po naše doktor, o teh tako veste, kako ravna, in tretji je zdravnik, o teh se tudi pravi, da spravljajo ljudi pod zemljo; zdaj veste tedaj, kaj sem hotel povedati.“ Tako se je odrezal kmet, in cesar ves zamišljen je šel svojo pot naprej.

Ljubomir (ki je stopil pri zadnjih besedah v sobo.) No kaj Vam je Iglič celo nekaj o cesarju pripovedoval?

Semenko. Pripovedoval nam je neko narodno povest o cesarju Jožefu in kmetu, kakih se mnogo čuje o imenovanem cesarju. O čem pa bomo danes govorili, g. učitelj.

Ljubomir. O čem hočete, samo mi recite, kaj hočete vedeti.

Črtič. Jaz bi rad vedel, kaj pomeni beseda demokracija in potem demokrat.

Ljubomir. Spominjam se še, da smo že lani govorili o aristokraciji in smo tamo rekli, da pomeni vlado najboljših, in da se zdaj ta beseda prav za prav jemlje kot za vlado žlabtnožev. Ravno ti aristokraciji nasprotna je demokracija, po našem ljudovladstvu, t.j. vlada, kjer imajo vsi ljudje že od rojstva enake pravice, in kder odločuje ljudstvo vse po svoji volji. Demokrat pa bi tedaj pomenilo toliko, kakor ljudoodblastnik; navadno se vendar zdaj imenujejo demokrati oni, ki delajo do tega, da bi se vpeljala popolna demokratična vlada.

Iglič. Kaj pa je tedaj ochlokracija?

Ljubomir. Beseda ochlokracija pomeni toliko, kakor vlada drhali, tuka tlač ijo zločesti ljudje boljše in tedaj z večino nastane anarhija.

Semenko. Kaj pa je to anarhija?

Ljubomir. Anarhija se pravi stanje popolnega nereda v državi, kjer vsak ravna po svoji strasli, in kjer postave nimajo nobene več moči.

Drozgalec (stopi v sobo.) Za božjo vojo sosedge, ali ste pozabili, da ste mi obetali, da pridete danes k meni na bal; vse je že pripravljeno, kakor sem na drukanih celtnih obetal, krofelnj so že pečeni, prata se že na špisu vrti, iz mesta mi je pot pripeljal kifelne, rundsemelne, solčstangelne, prece in še tudi nekoliko cukerpekarije, dobrega vina pa tako imam v kleti, zola je že nacrana in v vandlajhterih so že milikereni natakunjeni, vse je v ordnigi, samo ljudi še ni. Prosim zato —

Iglič. Hodite vi milikreen z vsemi vašimi špisi, prati in s celo vašo nemškutarijo k šmencu.

Ljubomir. Ne tako. Iglič! če ste mi obljubili priti, morete biti mož beseda, da ne bo imel kvara. Da sicer zlo nemškutari, je res, to je vendar znamenje, da se v mladosti ni učil slovenski v šoli in da zdaj ne čita slovenskih knjig in časnikov, pa nemškutarenje se mu še lahko prizanese, če le drugače ni nemškutar.

Drozgalec. Bogme, g. učitelj, imate prav, v šoli sem trl le nemščino in se nisem naučil niti nemške šprohe, slovenske pa tako ne; nemškutar pa vendar nisem, to vam prisegam.

Iglič. Saj to dobro vemo, in zato smo tudi obljubili da pridemo na vaš „bal“. Eno pa še vam vendar moram reči, namreč, da vam zlo zamerjam, da nimate nobenega slovenskega časnika, in le samo nam nasprotno „Tagespošto“ in zato vam nazoč vseh teh poštenjakov tukaj rečem, če si ne boste spravili v kratkem kakega slovenskega časnika, me štirje voli več ne privlečejo v vašo krčmo. Da boste znali!

Ljubomir. Iglič ima prav, to ni lepo da ne podpirate našega domačega časnikarstva. Proti temu pa davate strašno mnogo denarja ravno za taki nemški časnik, ki nas Slovence zmirom psuje, in ki je dražji, kot trije naši slovenski časniki, ki vendar tudi vse to prinašajo, kar nam je potrebno vedeti.

Semenko. Res je, jaz vam to tudi zamerjam in rečem, če si ne boste spravili slovenskega časnika, ne bom več prestopil vašega praga, rajše grem v Borovje k Strnadu, ki vendar ima „Slov. Gospodarja“.

Drozgalec. Prosim za vergebingo, obečam vam ganc za gvišno, da bom vse storil, kar želite, samo ne zapustite me.